

Державна науково-педагогічна бібліотека
України імені В. О. Сухомлинського
Національної академії педагогічних наук України
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

«Національна школа Якова Чепіги»

*(до 145-річчя
Якова Феофановича Чепіги)*

**Тези доповідей
обласних педагогічних читань**

(м. Миколаїв, 30 квітня 2020 року)

«Національна школа Якова Чепіги» (до 145-річчя з дня народження Я. Ф. Чепіги): тези доповідей обласних педагогічних читань (м. Миколаїв, 30 квітня 2020 р.). – Миколаїв : ОШПО, 2020. – 131 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол від 27 травня № 3).

У збірнику подано матеріали учасників обласних педагогічних читань «Національна школа Якова Чепіги», присвячених 145-річчю з дня народження Я. Ф. Чепіги, що відбулися на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти 30 квітня 2020 року.

У матеріалах наукових співробітників Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України, науково-педагогічних, педагогічних працівників МОШПО, педагогічних працівників закладів освіти України та Миколаївської області, які впроваджують ідеї Якова Чепіги у професійній діяльності, розглянуто питання: про роль Якова Чепіги як фундатора наукових засад національного виховання, розвиток його педагогічних ідей у сучасній освіті, професійне становлення вчителя, бачення засад навчання і виховання молодших школярів у педагогічній спадщині великого педагога та інші.

Редакційна колегія:

Голова:

Шуляр В. В., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії і методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор МОШПО, заслужений учитель України.

Члени редакційної колегії:

Стойкова В. В., кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-педагогічної роботи МОШПО;

Березівська Л. Д., директор, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України;

Гич Г. М., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти МОШПО;

Ніколаєв І. Є., доктор історичних наук, завідувач кафедри філософії освіти, теорії й методики суспільствознавчих предметів МОШПО;

Клименко Л. О., кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та ІТ МОШПО;

Сокурєнко О. О., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОШПО;

Тихонова Т. В., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти МОШПО;

Відповідальний секретар:

Домаскіна М. А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти МОШПО.

Рецензенти:

Ніколаєв І. Є., доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри філософії освіти, теорії й методики суспільствознавчих дисциплін Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти МОШПО;

Серєда І. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського.

Відруковано з авторських оригіналів

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	3
ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ВИДАТНОГО ПЕДАГОГА.....	6
I. Змістова лінія «ЯКІВ ЧЕПІГА ЯК ФУНДАТОР НАУКОВИХ ЗАСАД НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ»	9
Л. Березівська ЯКІВ ФЕОФАНОВИЧ ЧЕПІГА (ЗЕЛЕНКЕВИЧ) ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ	9
Л. Рясик УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ ЯКОВА ФЕОФАНОВИЧА ЧЕПІГИ	13
Т.Тихонова, М. Домаскіна ПРИРОДОВІДПОВІДНІСТЬ ЯК ГРУНТОВНИЙ ПРИНЦИП НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ ЯКОВА ЧЕПІГИ	20
II. Змістова лінія «РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ЯКОВА ЧЕПІГИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ»	25
В. Шуляр ІМПЕРАТИВИ ЯКОВА ФЕОФАНОВИЧА ЧЕПІГИ Й НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.....	25
Т. Бурлака РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ЯКОВА ЧЕПІГИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	31
Н. Клименюк ПЕДОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ЯКОВА ЧЕПІГИ.....	38
О. Петренко ЗВУКОВИЙ ПРОСТІР ЯК ЧИННИК БУТТЯ Й ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПОГЛЯДАХ Я. ЧЕПІГИ	41
Г. Суріна ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКОВА ЧЕПІГИ	45

III. Змістова лінія «ЛІНГВОДИДАКТИЧНА СПАДЩИНА ЯКОВА ЧЕПІГИ»	50
Г. Гич	
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ЯКОВА ЧЕПІГИ І ЧИТАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	50
IV. Змістова лінія «ВИКОРИСТАННЯ ІДЕЙ ЯКОВА ЧЕПІГИ У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ».....	56
Н. Махровська, Г. Погромська, Е. Рогожинська	
ГРУНТОВНІ ПРИНЦИПИ НОРМАЛЬНОЇ ШКОЛИ Я. ЧЕПІГИ В КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ.....	56
І. Мироненко	
ПОГЛЯДИ ЧАРЛЬЗА РОБЕРТА ДАРВІНА В РОБОТАХ ЯКОВА ФЕОФАНОВИЧА ЧЕПІГИ	61
Г. Погромська, Н. Махровська, Е. Рогожинська	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІДЕЙ ВІЛЬНОЇ ТРУДОВОЇ ШКОЛИ Я. ЧЕПІГИ В ІНТЕГРОВАНІЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕСІ З МАТЕМАТИКИ.....	64
V. Змістова лінія «ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ В РОБОТАХ ЯКОВА ЧЕПІГИ»	68
О. Кизименко	
ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ ЯКОВА ЧЕПІГИ.....	68
О. Костенко	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	71
Л. Продан	
ВИМОГИ ДО ВЧИТЕЛЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ ЯКОВА ЧЕПІГИ.....	76
О. Сокурєнко	
ЯКІВ ЧЕПІГА ПРО САМОВИХОВАННЯ ВЧИТЕЛЯ: РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	80

В. Стойкова	САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: МАКСИМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ Я. ЧЕПІГИ.....	83
А. Федосова	САМОМЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ ПОГЛЯДІВ Я. Ф. ЧЕПІГИ.....	91
І. Хозраткулова	СУЧАСНІ АСПЕКТИ САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В РОБОТАХ ЯКОВА ЧЕПІГИ	95
І. Чепіга	ВПЛИВ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ Я. Ф. ЧЕПІГИ НА ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ ПЕДАГОГА У СВІТІ НУШ.....	98
VI. Змістова лінія «БАЧЕННЯ ЗАСАД НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНИ ЯКОВА ЧЕПІГИ».....		103
Г. Лисиця	Я. ЧЕПІГА ПРО МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.....	103
Г. Міленіна	СОФІЯ РУСОВА ТА ЯКІВ ЧЕПІГА: ЗІСТАВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ.....	108
О. Мілейко	ДОСВІД ЯКОВА ЧЕПІГИ – АКТУАЛЬНИЙ СЬОГОДНІ	113
Л. Олійник	ВІЛЬНА ОСОБИСТІТЬ У ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНИ ЯКОВА ЧЕПІГИ	116
О. Рибачук	ОСОБЛИВОСТІ ІДЕЙ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНИ ЯКОВА ЧЕПІГИ	120
	НАШІ АВТОРИ:	128

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ВИДАТНОГО ПЕДАГОГА

ЯКІВ ФЕОФАНОВИЧ ЧЕПІГА (ЗЕЛЕНКЕВИЧ)

Чепіга Яків Феофанович – видатний український педагог, психолог та громадський діяч, народився в селі Мар'янці на Херсонщині, (нині Миколаївщина), 12 травня 1875 року. Його батько був паламарем і мав прізвище Зеленкевич. Однак, коли Якову виповнилося 12 років, батько помер, і хлопчик залишився сиротою. Його мати походила з давнього козацького роду, і Яків успадкував прізвище матері – Чепіга,.

Закінчивши у 1892 році Грушевське двокласне народне училище, Яків Чепіга вступає до Новобузької вчительської семінарії (Миколаївська область). Вступні іспити з 11 предметів він склав відмінно.

Яків був стараним студентом, що отримував повну стипендію. Із 50-ти учнів, які вступили до першого класу семінарії (курсу), у третьому залишилося лише 24, серед яких був і Яків Зеленкевич. По закінченню семінарії він отримав свідоцтво про звання вчителя початкових класів. Вчительська семінарія давала всебічні знання, широко застосовувався практичний досвід проведення уроків. Таким чином, Яків Зеленкевич отримав гарну на той час педагогічну освіту.

У 1895 році Якова направлено на роботу вчителя Зелецького земського училища (Одеський учбовий округ Херсонської губернії).

Із 1895 до 1919 року Я. Чепіга працював у школах Донбасу.

У 1900–1901рр. був завідувачем вечірніх курсів для дорослих у Луганську.

Протягом 1908–1911 років завідував Народним університетом Вознесенського рудника на Донбасі.

Перші статті Якова Чепіги опубліковано у 1907 році в журналі «Оренбургский Учительский Вестник». Після заснування в Києві українського педагогічного журналу «Світло» Яків Феофанович друкував свої роботи саме в ньому (1909–1914 рр.).

У 1910 році виходить робота Я.Чепіги «Національність і національна школа», у якій автор ґрунтовно розкриває сутність взаємовпливу рідної мови, нації та загального розвитку дитини.

Саме в цій праці подано визначення поняття «національне виховання» як «виховання в душі нації, у душі мови, в її переказах та віруваннях, її звичаях, історії та культурі, національній творчості». Саме національне виховання Я. Чепіга вважає життєвою потребою нації, що має бути закріплено у праві та законності. Основою національного виховання, на думку Якова Феофановича, є сім'я та школа.

У 1917 році Яків Чепіга – завідувач народної освіти Київського повітового земства, а у 1918 році – експерт початкових шкіл м. Києва. Яків Феофанович був активним громадським діячем, зокрема у 1919 році він бере активну участь у діяльності Наркомосу УСРР і є розробником «Положення про трудові школи та програми». Роком пізніше він стає завідувачем дошкільного відділу, а згодом – секції дитячих будинків народної освіти Київської губернії.

Багато ідей Якова Чепіги є актуальними і нині. Зокрема він уважав основним завданням школи – підтримку природного розвитку учнів. Школа не повинна бути обмеженою книжковими знаннями, вона має готувати вихованців до реального життя. Саме цим ідеям присвячено цілу низку робіт вченого.

У коло інтересів Якова Чепіги входили не тільки дошкільні заклади та початкова школа. Його дуже цікавив і розвиток вищої школи. Так, у 1920 році він – член оргкомітету у справах реформації Вищого інституту народної освіти в м. Києві. Тут він спочатку працює деканом дошкільного факультету, потім деканом факультету соціального виховання, згодом стає проректором та професором.

Яків Чепіга є автором багатьох ґрунтовних праць, серед яких можна виділити його першу монографію «Самовиховання вчителя», яка вийшла у світ у 1914 році, проте слугувала не одному поколінню педагогів. У цій роботі автор стверджує, що задача вчителя передусім – «виховання молодого покоління, втілення в ньому високих людських ідеалів і думок».

У тому ж 1920 році Яків Феофанович виступає як активний засновник Педологічного інституту у столиці нашої держави. У 1922–1925 роках очолює секцію практичної педагогіки на кафедрі педології Інституту педології.

1925 року Яків Чепіга очолює секцію методики та дидактики Харківської науково-дослідної кафедри педагогіки, на базі якої

пізніше утворився Український науково-дослідний інститут педагогіки.

Весь творчий шлях Якова Феофановича присвячений питанням розвитку національної школи. І саме ці погляди зрештою призвели до трагічних наслідків. У 1933 році Чепігу звільняють із науково-дослідного інституту. Він переїжджає до Білорусії, де очолює кафедру педагогіки Могилівського педінституту. Через хворобу він повертається до Харкова.

А у 1937 році видатного педагога заарештовано за начебто антирадянську націоналістичну діяльність, що спрямована проти керівництва партії та уряду. Якова Чепігу відправлено у Північно-Східний табір Сусуманського району Магаданської області, де 22 серпня 1938 року його серце не витримало навантаження.

Доля Якова Феофановича Чепіги була складною та трагічною. Він пройшов непростий шлях від сільського вчителя до відомого науковця, визнаного за життя. Однак, ставши жертвою репресійної системи, тривалий час його ім'я чекало реабілітації після смерті.

Я. Ф. Чепіга – один із перших, хто зробив вагомий внесок у розвиток національної педагогічної думки, становлення національної системи освіти та виховання. Напрацювання вченого не втратили актуальності і нині і як ніколи потребують ретельного вивчення та розвинення в сучасній українській школі.

Докладніше з біографією, бібліографією та вибраними творами Якова Чепіги можна ознайомитися на сайті Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського.

ВІЛЬНА ОСОБИСТІТЬ У ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ЯКОВА ЧЕПІГА

Лія Олійник

Для сучасного етапу розвитку освіти важливого значення набуває психолого-педагогічна спадщина видатних особистостей минулого: Софії Русової (Україна), Джона Дьюї (США), Овіда Декролі (Бельгія), Поліни Кергомар (Франція), Марії Монтессорі (Італія), Василя Вахтерева (Росія). Усі вони у своїх працях наголошували на повазі до людської особистості, відстоювали важливість гуманізації педагогічної роботи, необхідність створення сприятливих умов для всіх учасників освітнього процесу та доводили, що дорослий не тільки розвиває, навчає і виховує дитину, а й створює для неї емоційний комфорт.

Становлення цього напрямку в педагогічній науці і практиці на початку ХХ століття пов'язано з міжнародним рухом «Нове виховання». Поширенню ідеалів вільної освіти і виховання в Україні сприяв педагог-гуманіст Яків Чепіга, який залишив нам у спадщину пройняті дійсною любов'ю і знанням дитячої душі праці. У 1917–1920 роки він працював у редакційному комітеті журналу «Вільна українська школа», що був заснований Всеукраїнською учительською спілкою та розробляв теоретичне підґрунтя реформаторської педагогіки, яка на відміну від соціоцентричної, ставила в центр освітнього процесу дитину з її унікальним внутрішнім світом, інтересами, індивідуально-природними нахилами.

Актуалізації ідеалу вільного виховання в ті часи сприяло багато важливих чинників. Серед них: результати досліджень природи дитинства, досвід роботи експериментальних виховних закладів як епіцентру пошуків, вироблення і обґрунтування нових для свого часу ідей з урахуванням досвіду кращих педагогів. Усі вони закидали традиційній педагогіці: нехтування нею значення дитинства як найяскравішого і найважливішого для розвитку особистості періоду життя; поцінювання його лише як підготовчого етапу до майбутнього «дорослого» життя; ігнорування самотності дитячої психіки; затискання

органічних творчих імпульсів дитини; стандартизовано-догматичне бачення освіти та культури, шаблонні методи навчання та виховання, авторитарну роль педагога. «Одкидаючи примус у вихованні, ми звертаємося до природних навчителів: досвіду і прикладу. Даючи дитині волю розвитку, поставимо поруч з тим приклад і досвід. Нехай дитина вчиться й виховується на своїх помилках», – пише Яків Феофанович у роботі «Розмови про виховання дитини» [2, с. 35].

Сьогодні Нова українська школа утвердила в освіті право особистості на помилку та показує, що від того, як педагог усвідомлює механізм і закономірності розвитку особистості дитини залежить підбір ним змісту, методів і засобів освіти дітей.

Уперше з педагогічним доробком Якова Феофановича Чепіги (Зеленкевича), видатного педагога, психолога, громадського діяча кінця XIX – початку XX століття, авторка ознайомилась у закритих бібліотечних фондах Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. На початку 2000 років працювала над власною кандидатською дисертацією «Формування уявлень про властивості і співвідношення предметів у дітей раннього віку». Як і Яків Чепіга, є прихильницею теорії «вільного виховання», тож вивчала ідеї педології – репресованої у 1936 році науки, що передбачала диференціацію навчання дітей залежно від результатів дослідження особистості дитини.

Роботи Якова Чепіги «Страх і кара. Та їх вплив на характер і волю дитини» та «Розмови про виховання дитини» припали до душі простотою викладення та людяністю текстів. Так ідеї гуманістичного спрямування Якова Чепіги лягли в теоретичну основу власного дослідження разом із напрацюваннями вітчизняних педагогів Софії Русової і Василя Сухомлинського та зарубіжних педагогічних діячів Масару Ібукі, Поліни Кергомар, Марії Монтесорі, Бертона Уайта. Під час нашого дисертаційного дослідження описано та експериментально досліджено стиль взаємодії педагога з вихованцями «вимоглива доброзичливість» це система способів та прийомів впливу на дітей, які не пригнічують гідність дитини і при цьому не «випестовують» з неї маленького монстра. Тоді маємо педагогічний процес, який охоплює дитину повністю, приймає її такою, якою вона є, і пробуджує в ній вільну, розвинену й освічену людину.

Яків Феофанович пропагував ідеї «вільної школи», школи вільної від страху, бюрократизму, бездушності, формалізму, зневаги до особистості вчителя та учня. Сам Яків з юності має «здібності хороші, характер самолюбний, запальний, трохи різкий у спілкуванні, у заняттях... виявляє старанність і самостійність, хоча не завжди однаково», – про що зазначено у його характеристиці, доданій до свідоцтва про закінчення Новобузької семінарії у 1895 році (документація семінарії, яка зберігається в Державному архіві Миколаївської обл., ф. 137, оп. 1, спр. 422, арк. 10) [4].

Ще до революції, відстоюючи національні інтереси української школи, Я.Чепіга у статтях «Національність і національна школа» (1910), «Національне виховання» (1913) радив національне виховання здійснювати на основі педологічного вивчення особистості. Учений уважав, що «національне виховання йде в одно з вихованням особистості. Найважливішим для людськості буде виховання особистості, цебто виховання людини згідно з індивідуальним і вільним розвитком її» [1, с. 29].

На початку 20-х років експериментальна психологія відокремила дитину від соціального оточення і розпочала досліджувати її психіку. Яків Чепіга піддавав критиці перші кроки наукового пізнання психіки дитини: «Наші неодоладні досліди, наші недосконалі експерименти над дитячою душею дають так мало певного, так скупо постачають нам матеріал, що схиляючись часом перед авторитетом великих учених психологів, ми можемо прийняти тільки те, що найвідповідніше даній вдачі» [1, с. 103]. Збереження психіки дитини, плекання унікальності кожної особистості він уважав важливим освітнім завданням.

Прибічники гуманістичного напрямку в педагогіці заперечують структурно окреслене, систематичне планування з орієнтацією на регулярний контроль. Це, як вони вважають, сковає ініціативу дитини і педагога, виключає можливість творчого пошуку, оригінального підходу до завдань, стимулювання творчих сил. Виступаючи проти жорсткої запрограмованості освітнього процесу, гуманісти відстоюють повну свободу діяльності педагога в тому, що стосується форм педагогічного процесу та його організації. «Обов'язки щодо живої людської істоти повинні бути вищі за обов'язки до

програм, наказів, циркулярів. Центр ваги шкільної праці – дитина; і дивитись на свою працю, як на службу, – ненормально, не по-людському. Не можна обертати себе в канцеляриста, придатного до мертвих бумаг, а не до праці біля живих людей», – пише Яків Феофанович у праці «Самовиховання вчителя» [3, с. 12].

Наведемо низку цитат із цієї ж роботи, що актуальні й нині. У них зі всією переконливістю летять до нас крізь товщу років гуманістичні переконання нашого великого земляка Якова Чепіги:

«Учительська праця тільки за виключних умов позбувається свого примусового характеру. Тому дуже рідко одержує дитина в школі вільний гарний розвиток» [3, с. 9].

«В житті взагалі справедливість кладеться в основу нашого поведження, нашого ставлення до інших. А тим паче це потрібно в школі. Тут на кожному кроці можна ламати права на вільне, незатримане життя дитини» [3, с. 11].

«Нахил людини до влади, до панування над подібними їй істотами, до егоїзму, гніву, наша дратівливість та нестриманість найбільше завдають страждань іншим, а в школі – дітям. Але так не повинно бути. Я розумію, що праця вчителя за сучасних умов тяжка і ненормальна, але й відповідальність його перед своєю совістю надто велика» [3, с. 11].

«Педагог, що не розуміє як слід усієї відповідальності своєї праці, не може бути досить поблажливим до дітей: він буде обвинувачувати в своїх невдачах дитину, нарікати на її зіпсовану натуру, вимагаючи від дитини покірливості та безумовного визнання свого високого авторитету і кладучи через те в основу своїх вимог особистий жорстокий егоїзм» [3, с. 22].

«Злом не можна прищепити добро. Егоїзм і нелюбов збудять тільки погані почуття. Тому ми можемо тільки щирою любов'ю розвинути в душах дітей зерна гарних людських почуттів. Виховані любов'ю й ласкою вчителя діти вільно і нестримно підуть шляхом морального удосконалення» [3, с. 25].

«Педагог не повинен іти неправильним жорстоким шляхом. Перед ним не мертвий матеріал для праці, а жива індивідуальність, яку не перетворювати треба, а виховувати і розвивати сили її духовної вдачі. Учитель не спроможен змінити природу дитини. Він повинен тільки розчищати їй шлях до

вільного, незатриманого розвитку. А це можна безперешкодно зробити, тільки старанно вивчивши об'єкт праці, національну індивідуальність дітей, яких доручено вчити, їх родини й оточення» [3, с. 28].

Поділяємо гуманістичні погляди та переконання Якова Чепіги, як справжнього знавця людських душ загалом, і дитячих зокрема. Цікаво «торкнутися» його доробку, геніальних праць, що перенесені в цифровий формат.

Список використаних джерел:

1. Чепіга Яків Феофанович. Проблеми виховання й навчання в світлі науки й практики : збірник психо-педагогічних статей / Я. Чепіга. – Київ : Друк. 1-ї Київ. артілі друк. справи, 1913. – 157 с. Кн. 1. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001711>

2. Чепіга Яків Феофанович. Розмови про виховання дитини : (в популярному викладі) / Я. Чепіга. – Київ : Час, 1924. – 43 с. – (Дитина та її виховання. Педагогічна бібліотека видавництва «Час» ; № 1). <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001712>

3. Чепіга Я. Самовиховання вчителя / Я. Чепіга. – Київ : Українська школа, 1917. – 31 с. – (Українська педагогічна бібліотека). <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0002120>

4. ДАМО. Ф. 137, оп. 1, спр. 422, арк. 10. <https://cutt.ly/ytNgmTQ>

УДК 37.017.7

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕЙ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ЯКОВА ЧЕПІГИ

Оксана Рибачук

Серед визначних особистостей, діяльність та творча спадщина яких потребує глибокого вивчення – постать Якова Феофановича Чепіги (Зеленкевича) (1875–1938), відомого українського педагога, який понад сорок років присвятив

НАШІ АВТОРИ:

1. Березівська Лариса Дмитрівна, директор, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України.

2. Бурлака Тетяна Юріївна, методист навчально-методичної лабораторії управління розвитком регіональної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

3. Гич Галина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

4. Домаскіна Марина Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

5. Кизименко Оксана Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель української мови та літератури, Харківська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 142 Харківської міської ради Харківської області.

6. Клименюк Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

7. Костенко Олена Ростиславівна, методист Миколаївського центру Міжрегіональної академії управління персоналом.

8. Лисиця Григорій Григорович, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

9. Махровська Наталя Анатоліївна, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

10. Мироненко Ірина Володимирівна, доцент кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

11. Міленіна Галина Сергіївна, доцент кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

12. Мілейко Ольга Олексіївна, завідувач навчально-методичної лабораторії управління розвитком регіональної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

13. Олійник Лія Миколаївна, доцент кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

14. Петренко Ольга Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

15. Погромська Ганна Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

16. Продан Любов Анатоліївна, старший викладач кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

17. Рибачук Оксана Анатоліївна, методист кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

18. Рогожинська Еліна Костянтинівна, методист кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

19. Рясик Любов Олексіївна, вчитель історії та правознавства Баштанського опорного закладу ЗСО І–ІІІ ступенів № 1 Баштанської міської ради Баштанського району Миколаївської області.

20. Сокурєнко Олена Олексїївна, кандидат педагогїчних наук, доцент, завідувач кафедри теорїї й методики дошкільної та початкової освїти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

21. Стоїкова Вікторїя Володимирівна, заступник директора з науково-педагогїчної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

22. Сурїна Ганна Юрїївна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософїї освїти, теорїї й методики суспільствознавчих предметів Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

23. Тихонова Тетяна Валентинівна, доктор педагогїчних наук, доцент, завідувач кафедри педагогїки, психологїї та менеджменту освїти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

24. Федосова Анна Олегівна, старший викладач кафедри педагогїки, психологїї та менеджменту освїти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

25. Хозраткулова Ірина Анатолїївна, доцент, кандидат педагогїчних наук, доцент кафедри педагогїки, психологїї та менеджменту освїти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

26. Чепїга Ігор Віталїйович, кандидат педагогїчних наук, методист відділу технологїй кафедри природничо-математичних дисциплїн та методики їх викладання Донецького обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

27. Шуляр Василь Іванович, доктор педагогїчних наук, доцент, професор кафедри теорїї й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освїти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогїчної освїти.

Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського
Національної академії педагогічних наук України
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

«Національна школа Якова Чепіги» (до 145-річчя Якова Феофановича Чепіги)

Тези доповідей
обласних педагогічних читань

(м. Миколаїв, 30 квітня 2020 року)

Віддруковано з авторських оригіналів

Технічна верстка...

Папір офсетний. Друк на різнографі
Формат...

Умовно-друкованих арк. –
Обліково-видавничих арк. –
Гарнітура шкільна

Тираж
Замовлення №

Адреса редакції:
вул. Адміральська, 4-а,
м. Миколаїв, 54001
тел./факс (0512) 37 85 87
<http://www.moippo.mk.ua>
e-mail: institute@moippo.mk.ua